

VÄLIKYSYMYKSET 5/2012 vp

Hallituksen linja euroalueen talouskriisissä

Eduskunnalle

Eurokriisi on edennyt juuri niin kuin me olemme pelänneet ja varoitaneet. Meidät on haluttu vaihtaa. Totuutta ei voi vaihtaa ikuisesti.

Teemme jälleen välikysymyksen. Miksi? Etelä-Euroopan tilanne on äärimmäisen vaikea. On syytä pelätä, että huippukokouksessa 28—29 päivänä kesäkuuta runnetaan kriisin varjolla läpi ennennäkemättömiä päätöksiä Suomen talouden ja itsenäisyyden kustannuksella.

Jo nyt huhutaan, että komission ehdotukset pankkien pelastuspaketista johtavat käytännössä yhteisvastuuseen. Eikä se jää siihen.

Jos Keski- ja Etelä-Euroopan suurvallat ja kriisimaat saavat tahtonsa läpi, Suomi joutuu alistumaan yhteisvastuullisiin velkakirjoihin eli "eurobondeihin", Brysseliin keskitettyyn liittovaltiovarainministeriöön, eurooppalaiseen pankkiunioniin eli pankkitukeen ja talletussuojarahastoon sekä Euroopan vakausmekanismiin (EVM) muuttamiseen roskapankiksi, josta rahoitetaan — ilman Suomen eduskunnan hyväksyntää — Etelä-Euroopan kriisipankkeja vuodesta toiseen.

Sellaista emme voi hyväksyä. Sellaista ei kukaan voi hyväksyä ilman avointa keskustelua. Näin suuria päätöksiä ei voida runnoa läpi kiireellisellä aikataululla — eduskunnan ollessa kesälomalla — suuressa valiokunnassa suljettujen ovien takana.

Eduskunnan on keskusteltava asiasta kunnolla niin, että se muistetaan vielä vuosien kuluttua. Tilanne ja poliittiset reunaehdot on avattava koko kansalle.

Kuin käsikirjoituksesta

Euroopan tila on euroeliitille kiusallinen. Se on kuin suoraan käsikirjoituksesta. Mitään yllättävää ei ole tapahtunut. "En ma iloitse, en sure, huokaa", runoili Leino. Emme voi vaieta.

Timo Soini varoitti Espanjan tulevasta romahduksesta Wall Street Journalissa jo vuosi sitten, 9 päivänä toukokuuta 2011: "Pahin rytky on vielä tulossa. Espanjan asuntomarkkinat ovat kuin musta aukko, johon verrattuna pikkuinen Irlanti oli lasten leikkiä. Ongelmat eivät koske vain säästökassoja. Suuret espanjalaiset pankit piilotelevat tappioitaan, kuten tehtiin Irlannissakin jonkin aikaa. Kello käy, eikä ongelma katoa lisäajalla."

Paljastukset ovat vasta alkaneet. Hiljattain kansallistetun kriisipankki Bankian 41 miljoo-
nan euron voitto muuttui yhdessä yössä 3 miljardin tappioksi, kun lukuja katsottiin tarkemmin. Bankia ei ollut yksin leikkimässä kuurupiiloa.

Samalla Espanjan työttömyys kasvaa kasvamisestaan. Se johtuu eurosta, niin surullista kuin se onkin. Eurojäsenyys estää Espanjaa devalvoimasta valuuttaansa saadakseen takaisin kilpailukykyä. Sisäinen devalvaatio ei ole onnistunut.

Kreikka on puolestaan joutunut ojasta allikkoon kestäättömien tukipakettien siivittämänä. On käynyt juuri niin kuin olemme toistuvasti varoitaneet. Tukipaketit eivät toimi. Timo Soini kirjoitti jo kaksi vuotta sitten, 2 päivänä toukokuuta 2010: "Kreikalla ei ole mitään mahdollisuuksia maksaa lainoja takaisin, vaan ne ajan oloon annetaan anteeksi! — Mikä siis avuksi? Ensin Kreikka ulos euroalueesta ja tulevan

drakhman devalvaatio 30—40 prosentilla ja EU:n hajauttaminen talous- ja vapaakauppaliitoksi."

Asiantuntijat ovat samaa mieltä. Silti emme usko, että Kreikka jättäisi euron vapaaehtoisesti. Kreikkalaiset toimivat häikäilemättömän loogisesti. He odottavat meidän jatkavan tukirahoitusta maailman tappiin saakka. He ymmärtävät, että me olemme siihen kaikesta huolimatta valmiita, jos meidät on sidottu euron voimalla "yhteiseen kohtalonyhteyteen".

Kuin käsikirjoituksesta on myös huippukouksen asialista. Euron arkkitehdit odottivat tällaista kriisiä. He toivoivat, että sen myötä saataisiin pakotettua kansalaisten vastustama liittovaltio askelen verran eteenpäin. Jacques Delors tiesi tämän. Euro oli liittovaltiohankkeen käsikassara.

Sen tietää myös ministeri Stubb. Hän näyttää suorastaan iloitsevan nykytilanteesta, kun hän kirjoittaa blogissaan (31.5.2012): "Kriisit ovat aina tehneet EU:lle hyvää." — EU ei pysty lisäämään valtaansa rehellisen demokraattisen prosessin kautta. Keskusvalta kasvaa uhkaillen ja tömistellen, kriisien varjolla.

Suomen ja suomalaisten on syytä ymmärtää, mitä on tapahtumassa. Itsenäisyyttämme emme voi myydä.

Mikä on Suomen linja ja kestääkö se?

Pääministeri Katainen vakuutti aiemman välikysymyksemme yhteydessä (VK 2/2011 vp), että hallitus ei missään nimessä hyväksy eurobondeja: "Emme hyväksy. Edes keskusteleminen eurobondeista on turhaa ennen kuin kaikki euromaat täyttävät Vakaus- ja kasvusopimuksen velkaantumiskriteerit." (13.12.2011, PTK 85/2011 vp)

On tunnettua, että kaikki euromaat eivät ikinä tule kyseisiä velkaantumiskriteerejä täyttämään.

Nyt kuitenkin huhutaan, että Saksa olisi valmis eurobondeihin (muodossa tai toisessa), jos vain samaan aikaan Brysselin kontrollivaltaa lisätään. Jos Saksan linja vaihtuu, miten käy Suomen? Onko pääministeri sanojensa mittainen mies, vai olivatko puheet ulkokultaista teeskentelyä?

Mitä tulee Espanjan laajamittaiseen pankkitukeen, hallitus näyttää olevan valmis käyttämään siihen suomalaisten rahoja. Ainakin ministeri Urpilainen antoi viime välikysymyksen (VK 4/2012 vp) yhteydessä ymmärtää, että Suomen piikki ei ole kiinni eikä hallitus edes aio vaatia paljon puhuttaneita "vakuuksia" EVM:n kautta "lainattaville" (lue: lahjoitettaville) tukirahoille (24.4.2012, PTK 41/2012 vp).

Suomesta tehty maksamisen maailmanmestari

Tilanne on täysin kohtuuton Suomen kannalta. Katainen perusteli viime joulukuussa hallituksen linjaa sillä, että muiden tukeminen on Suomen omassa intressissä, koska Suomi on riippuvainen viennistä. Hän myös linjasi, että "Suomi haluaa olla täysivaltainen euromaa ja kantaa myös siihen kuuluvat vastuut vakauden luomisesta jäsenvaltioiden tasavertaisuutta kunnioittavalla tavalla." (13.12.2011, PTK 85/2011 vp)

Olisi kiinnostavaa nähdä Kataisen laskelmat, joiden mukaan tukipaketit maksavat itsensä takaisin. Rahasummat ovat aivan liian suuria, jotta niitä voitaisiin perustella viennin parantamisella. Sitä paitsi Suomen vientiä tuetaan paremmin suurin välinein — varsinkin kun nykyiset toimet eivät selvästikään toimi.

Entä mitä Katainen mahtoi tarkoittaa jäsenvaltioiden tasavertaisuudella? Sitäkö, että Saksan vienti Kreikkaan on yli 40-kertaista Suomeen verrattuna, kun taas Suomen vienti on mitätöntä? Vai sitä, että Saksan pankeilla ja valtiolla oli 34 miljardin (eli 34 000 miljoonan!) euron saatavat Kreikasta, Suomella vajaan miljoonan? Onko tasavertaisuus Kataiselle sitä, että suomalaiset veronmaksajat osallistuvat tasavertaisesti saksalaisten ja ranskalaisten pankkien pelastamiseen?

Saksan ja Ranskan pankit ovat syvissä ongelmissa ilman kriisiäkin. Suomalaiset pankit ovat koko lailla kunnossa.

Euroalueen ulkopuoliset maat Ruotsi, Tanska, Iso-Britannia ja Sveitsi kärsivät yhtä lailla viennin tyrehtymisestä, mutta ne ovat rahoittaneet kriisimaita vain murto-osalla Suomen lahjoittamasta tuesta. Onko tasavertaisuutta se, että Suomesta on tehty maksamisen maailmanmestari?

Liittovaltio syventäisi kansalaisten tyytymättömyyttä

Suomen kansan ylivoimainen enemmistö vastustaa euroeliitin ajamaa liittovaltiokehitystä. Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) arvo- ja asennetutkimus (2012) paljasti, että vain 9 % vastanneista piti Euroopan liittovaltiota melko tai hyvin toivottavana; 64 % vastanneista piti sitä hyvin tai melko epätoivottavana.

Liittovaltiorakenteiden vahvistamisessa olisi vain yksi hyvä puoli. Se lujittaisi ja laajentaisi suomalaisten kriittisyyttä Euroopan unionia kohtaan. Silti emme sitä hyväksy. Se olisi väärin Suomea ja suomalaisia kohtaan. Kustannukset Suomelle olisivat mittaamattoman suuret.

Kyse ei ole vain kriisimaiden rahoittamisesta. On ymmärrettävä Euroopan unionin sisäinen logiikka. Se kehittyy ja kasvaa omalla painollaan, vetäen kotiinpäin joka käänteessä. Jokainen myönnytys ja pykälän sivulausekin tulkitaan syvenevän integraation eduksi.

Tiedämmehän, miten paljon valtaa suomalaisessa politiikassa on valtiovarainministeriön virkamiehillä. Emme kai kuvittele, että Euroopan liittovaltiovarainministeriö aikoo jäädä kisassa toiseksi?

Vallan keskittämistä ajavat kovimmin ne, jotka näkevät itsensä sitä käyttämässä.

Liittovaltio lisäisi korruptiota ja heikentäisi demokratiaa

Kyse ei ole vain suomalaisten rahoista. Menetykset olisivat paljon suurempia. Suurimpia aineettomia menetyksiä olisi demokratian ja avoimen hallinnon radikaali heikkeneminen suomalaisessa yhteiskunnassa. Keskieurooppalainen hallintokulttuuri syrjäyttäisi pohjoismaisen perinteen.

Eikä keskitetyn vallankäytön rehellisyys olisi parempaa kuin sen osissa. Korruption, hallinnon tehokkuuden ja lakien noudattamisen osalta Italia, Espanja, Portugali ja Kreikka ovat Maailmanpankin mukaan kehittyvien valtioiden tasolla.

Ongelmat eivät rajoitu jäsenmaihin: huonot tavat ovat pesiytyneet unionin ytimiin asti. Kun puhutaan budjettivallan luovuttamisesta Brysse-

liin, on syytä muistaa, että unionin tilintarkastajat eivät ole 17 vuoteen hyväksyneet EU:n tilinpäätöstä. Rahoja on käytetty niin leväperäisesti, että EU:n budjetissa on vuosittain useiden miljardien eurojen arvosta virheitä ja väärinkäytöksiä.

Vastaavia väärinkäytöksiä paljastui viime vuonna Euroopan parlamentista. Sisäisen tarkastuksen mukaan rahojen väärinkäyttö on pikemminkin sääntö kuin poikkeus. Henkilökunta on hyväksynyt itse omia kulujaan ja maksanut korvauksia sukulaisilleen. Virkamiehille on maksettu päällekkäisiä korvauksia. Hankintasopimuksista on löytynyt lähes 700 miljoonan euron edestä epäkohtia. — Suomessa tämä kaikki ei mediaa juuri liikuttanut. Kansalaisia olisi kiinnostanut.

EU:n korruption kitkemiseksi ei tietävästi ole otettu lainkaan todellisia askelia. Väärinkäytöksistä raportoivat tilintarkastajat on erotettu. Viimeksi on ehdotettu, että "väärinkäsitysten välttämiseksi" unionin budjetti tarkastettaisiin ainoastaan joka 5. vuosi. Ongelmia ei haluta ratkaista: ne kiistetään ja vaiennetaan kuoliaiksi.

Liittovaltio ja pankkiunioni maksaisivat Suomelle maltaita

Demokratian kannalta liittovaltiokehitys olisi katastrofi — erityisesti suomalaisille. Mitä enemmän valtaa keskitetään, sitä selvemmin se siirtyy suurille jäsenvaltioille ja niiden kansoille. Vaa-leilla valitun presidentin ja komission luominen olisi Suomelle viimeinen tikki. Itsenäisestä Suomesta voitaisiin puhua historian kirjoissa.

Toisaalta taloudelliset tappiot Suomelle voivat nousta ennennäkemättömän suuriksi. Tukipakettien takia olemme jo ajautumassa velka-suohon.

Joulukuussa 2011 julkistimme laskelmamme Suomen vastuista: pahimmassa tapauksessa yli 35 miljardia euroa. Summaa pöyristeltiin. Kriitikot nauroivat. Virheitä ei löytynyt. Vähän myöhemmin Helsingin Sanomat julkaisi omat laskelmansa, joissa loppusumma oli yli 50 miljardia. Kukaan ei näyttänyt huvittuneelta. Sitten hallitus on itse myöntänyt (HE 150/2011 vp), että pahimmassa tapauksessa Suomen vastuut pelkästään ERVV:stä ovat yli 30 miljardia euroa. Sen li-

säksi EVM:stä aiheutuvat vastuut voivat ilman eduskunnan nimenomaista suostumusta nousta yli 12 miljardiin euroon.

Suurin lasku tulee kuitenkin EKP:n tappioiden kautta, kuten olemme toistuvasti varoittaneet.

Kyse on kauhuskenaarioista. Ne ovat realistisimmassa silmiemme edessä.

Pankkiunionin ja yhteisen talletussuojarahaston kustannukset tulisivat kaiken tämä päälle. Tarkkoja summia ei kukaan tiedä, mutta arvioita on tehty. Euroalueella on pankkitalletuksia noin 10 000 miljardia euroa; arviot talletussuojarahaston tarvittavasta koosta liikkuvat jossain 1 000—2 000 miljardin euron välillä. On syytä muistaa, että kyse ei ole kosmeettisesta talletussuojasta: rahoille tulee käyttöä pian, sillä talletuspaot ovat yltyneissä kaikissa kriisimaissa.

Toisen laskelman mukaan on aiempien pankkikriisien koon perusteella arvioitu, että Euroopanlaajuinen pankkikriisi maksaisi karkeasti 2 000—3 000 miljardia euroa. Jos Suomi maksaa siitä 1,8 %, hintalappu on suunnilleen 35—55 miljardia euroa. Jonkun on kenties kaikki tämä maksettava. Suomi ei voi siihen osallistua.

Käytännössä Suomen osuus tulee olemaan vielä suurempi, kun Espanja kaatuu pois maksajien joukosta. Espanjan valtiovarainministeri on jo ilmaissut epävirallisen avunpyyntönsä. Espanjan kaatuessa EVM:n tukimatematiikka heittää häränpyllyä. Italia tulee perässä.

Vastaavasti voidaan laskea, että jos otamme käyttöön eurobondit ja niiden kautta täyden yhteisvastuun, Suomen kannettavaksi tulisi euroalueen keskimääräinen julkisen sektorin velka- taakka, joka on noin 90 % BKT:stä. Tämä tarkoittaisi Suomen julkisen velan lähes kaksinkertaistumista eli noin 80 miljardin euron lisätaakkaa.

Tosiasiassa tilanne olisi jopa pahempi, sillä Suomi olisi jatkuvasti maksajapuolella, kun taas kilpailukykyensä menettäneet maat olisivat saajapuolella. Liittovaltio johtaisi pysyvään tulonsiirtounioniin. Suomalaiset rahoittaisivat kilpailukykyensä menettäneitä etelävaltioita vuodesta toiseen. Kotimaista sosiaaliturvaa olisi leikattava ja

palveluja karsittava. Suomalainen hyvinvointi- valtio ajettaisiin alas.

Euro on epäoptimaalinen valuutta-alue

Engelman ytimessä on se tunnustettu tosiasia, että euro on kaukana optimaalisesta valuutta- alueesta. Siitä varoittivat useat taloustieteilijät poliittiseen linjaan katsomatta, kuten Nobel-pal- kitut Milton Friedman (poliittisesti oikeistolai- nen) ja Paul Krugman (vasemmistolainen).

Optimaaliselle valuutta-alueelle on yleensä määritelty seuraavat neljä kriteeriä:

1) Työvoiman liikkuvuus on valuutta-alueel- la sujuvaa. Esimerkiksi byrokratia tai kieli- ja kulttuurierot maiden välillä eivät rajoita työvoi- man liikkuvuutta.

2) Valuutta-alueen valtiot käyvät aktiivisesti kauppaa keskenään.

3) Suhdannesykli- t ovat valuutta-alueen val- tioilla samankaltaiset.

4) Valuutta-alueella on yhteinen riskienjako- mekanismi.

Nykyinen euroalue ei täysin täytä yhtä ainutta kriteeriä (vain 2. kohta täyttyy joten kuten). In- vestointipankki JP Morgan onkin laskenut (2012), että jopa 13:n M-kirjaimella alkavan maan (Makedonia, Madagaskar, Malawi, Male- sia, Malta, Mauritania, Mauritius, Meksiko, Mol- dova, Mongolia, Montenegro ja Mosambik) hy- poteettinen valuutta-alue olisi euroa optimaali- sempi. Euroa epäoptimaalisempaa valuutta- aluetta on lähes mahdotonta edes tahtoessaan ra- kentaa.

Euroa puolustele- vat taloustieteilijät ovat vii- me aikoina inttäneet, että euro toimisi vain, jos euroalueesta tulee talousunioni eurobondeineen. Väite on virheellinen. Valuutta-alueen perus- ongelma ei poistuisi mihinkään, eikä eteläval- tioista tulisi yhtään kilpailukykyisempiä kuin tänä päivänä. Järjestelmän ylläpitäminen vaati- si kasvavia tulonsiirtoja kilpailukykyisiltä mailta kilpailukykyensä menettäneille. Siinä ei enää ky- syttäisi Suomen suostumusta.

Kriisimaiden ongelmat johtuvat eurosta

Euroalueen ongelmat eivät ole optimaalisen valuutta-alueen teoriaa tuntevalle yllätys. Niiden juuret eivät olekaan yksinomaan holtittomassa rahankäytössä, vaan pikemminkin yhteisvaluuttassa itsessään. Tämän on myöntänyt jopa ministeri Stubb blogissaan (31.5.2012): "On helppo todeta EU-maiden erot vaikka taulukoimalla niiden korkotasoa, bruttokansantuotteen kasvua tai velkaantuneisuutta. Esimerkiksi Suomi pärjää tunnetusti kaikilla mittareilla hyvin ja vaikkapa Kreikka erittäin huonosti. Tämä ei olisi suuri ongelma, jos meillä ei olisi sama valuutta."

Silti virallisen linjan mukaan kriisi johtuu euro-maiden julkisten sektoreiden velkaantumisesta. Siksi kriisin hoito on keskittynyt julkisen sektorin velkaantumisen hillitsemiseen. Tilastot osoittavat, että ongelma on syvällisempi.

Vuosien 1999—2007 välillä kriisimaista (Kreikka, Espanja, Portugali, Italia ja Irlanti) ainoastaan Portugalin julkisen sektorin velka suhteessa BKT:hen kasvoi merkittävästi (49 prosentista 68 prosenttiin). Irlannin ja Espanjan julkisen sektorin velkataakat olivat melkein puolittuneet, ja vuonna 2007 ne olivat erittäin matalalla tasolla (25 % ja 36 %). Italia ja Kreikka olivat toki jo aiemmin velkaantuneita, mutta Italiakin leikkasi velkojaan vuosien 1999—2007 välillä.

Tätä vasten sopii kysyä, miten kansallisen budjettivallan luovuttaminen Brysseliin estäisi ongelmat jatkossa. Todellinen kriisi johtuu kilpailukyyn menettämisestä. Keskitetty liittovaltiovarainministeriö ei voisi asialle juuri mitään.

Tilastot paljastavat, että kriisimaiden yhteinen nimittäjä on vaihtotaseiden romahdus vuosina 1999—2007. Samaan aikaan työkustannukset ja kuluttajahinnat nousivat niissä hälyttävän nopealla tahdilla. Kyse on siitä kilpailukyyn menetyksestä, jonka epäoptimaalinen yhteisvaluutta aiheutti. Julkisen sektorin velkaantuminen oli seurausta tästä perusongelmasta. Kriisimaiden devalvaatiotarve on jossain 15—30 prosentin välillä. Kriisimaiden julkista sektoria ei saada kuntoon ennen kuin kilpailukyky on palautettu.

Samaan aikaan yhteisvaluutta kannusti holtittomaan kuluttamiseen. Reaalikorot olivat kriisi-
maissa jopa negatiivisia 2000-luvun alussa. Se

ruokki velaksi elämistä ja ylikuumensi kriisimaiden talouksia. Saksan ja Ranskan talouskehitystä seuraava EKP:n rahapolitiikka oli kriisimaiden kannalta liian löysää. Ongelmaan ei kuitenkaan ole yksinkertaista ratkaisua. Kyseessä on yhteisvaluutan sisäänrakennettu ongelma. Se tulee toistumaan jatkossakin.

Sisäinen devalvaatio ei onnistu

Euroeliitti myöntää kilpailukykyongelmat, mutta ei tee oikeita johtopäätöksiä. Sen sijaan, että tunnustettaisiin ongelmien johtuvan yhteisvaluuttasta, jäsenmaat yritetään pakolla vääntää oikeaan muottiin. Se ei toimi. Tuloksena on vain kärsimystä ja syvempiä ongelmia.

Kilpailukykyä on yritetty parantaa niin sanottulla sisäisellä devalvaatiolla, eli alentamalla palkkatasoa ja lisäämällä talouden joustavuutta. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) mukaan kilpailukyyn palauttaminen sisäisellä devalvaatiolla on pitkä ja tuskainen prosessi, jossa on onnistuttu hyvin harvoin. Rakenteelliset uudistukset vaikuttavat aikaisempien kokemusten perusteella positiivisesti kilpailukykyyn vasta useiden vuosien kuluttua.

Mikä pahinta, sisäinen devalvaatio heikentää lyhyellä aikavälillä talouskasvua ja vaikeuttaa pyrkimystä saada samaan aikaan julkisen sektorin velkaantuminen kuriin. Ei olekaan yllättävää, että Irlantia lukuun ottamatta kriisimaiden kilpailukyky on jatkanut heikentymistään viime vuosina. Sisäinen devalvaatio ei ole onnistunut.

IMF on myös varoittanut Argentiinan vuosien 1998—2002 tapahtumien osoittavan, että sisäinen devalvaatio voi ajaa maan ns. deflaatioloukuun, josta ei ole ulospääsyä ilman velkojen maksun laiminlyömistä ja valuutan devalvaatiota. Kriisimaista ainakin Kreikan talous on jo deflaatioloukussa tai ainakin hyvin lähellä sitä. Nykypolitiikan jatkuessa on vain ajan kysymys, milloin muut kriisimaat ovat samassa tilassa.

Mikä toimii, mikä ei?

Historiallisesti julkisen sektorin velkaantuminen on käytännössä aina saatu kuriin valuutan devalvaation tai rahapolitiikan keventämisen aikaan-

saaman talouskasvun kautta. Hyvänä esimerkkinä on Suomen nousu 1990-luvun lamasta. Kriisi-
mailla ei ole kumpaakaan keinoa käytettävään. EKP:n rahapolitiikka on jo hyvin kevyttä, eikä valuutan devalvaatio ole euromaille mahdollista.

IMF:n simulaatioiden mukaan euroalueen nykytilanteessa budjettileikkaukset ja veronkorotukset voivat heikentää talouskasvua niin paljon, että julkisen sektorin velkaongelmat pahentuvat entisestään. Alustavat empiiriset tulokset näyttävät tukevan simulaatioita, sillä euroalueen kriisimaiden kohdalla julkisen sektorin velka suhteessa BKT:hen näyttää kasvavan sitä voimakkaammin, mitä kireämpää finanssipolitiikkaa harjoitetaan.

Euroopan kriisipolitiikka on syvästi ja perusteellisesti epäonnistunut. Kriisimaat eivät ole kyenneet juurikaan parantamaan kilpailukykyään, eikä niiden julkisen sektorin velkaantumista ole saatu aisoihin. Jos valitulla linjalla jatketaan, edessä on loputon tukipaketin sarja. Jos Suomi pysyy eurossa ja suostuu rahoittamaan muiden velkaongelmia, ennemmin tai myöhemmin se joutuu itse velkasuohon, josta se ei pysty nousemaan.

Vertailun vuoksi on syytä muistaa Argentiinan onnistunut velkajärjestely ja devalvaatio. Argentiina yritti yli kolmen vuoden ajan (1998—2001) palauttaa kilpailukykyään sisäisellä devalvaatiolla. Lopulta se tunnusti epäonnistuneensa, lopetti velkojen maksun ja päästi valuutan kellumaan. Sen seurauksena Argentiinan talous supistui vain yhden neljänneksen (4,9 prosentin lasku BKT:ssä), minkä jälkeen talous kasvoi seuraavan kuuden vuoden aikana yli 63 %. Vastoin yleistä uskomusta Argentiinan nousu ei johtunut vain raaka-aineboomista, vaan myös kotimaisen kysynnän ja investointien elpymisestä.

On myös huomattava, että Kreikan vientisektori suhteessa BKT:hen on lähes kaksi kertaa suurempi kuin Argentiinan vientisektori ennen devalvaatiota. Kreikan talous hyötyisi devalvaatiosta enemmän kuin vuoden 2001 Argentiina. Kreikan haasteena on eurosta eroaminen, mutta monet tahot ovat pitäneet julkisuudessa esitettyjä maailmanloppuskenaarioita vahvasti liioiteltuina.

Eurosta eroaminen johtaisi käytännössä jonkinlaiseen "dollarisaatioon", eli uuden valuutan rinnalla käytettäisiin euroa, kunnes tarvittavat toimet olisi toteutettu.

Toinen tärkeä vertailukohta on Islanti. IMF listaa raportissaan (4.11.2011) seuraavia syitä Islannin sopeutusohjelman onnistumiseen:

- pankkien tappioita ei maksatettu veronmaksajilla
- finanssipolitiikkaa ei kiristetty ensimmäisenä ohjelmavuonna,
- hyvinvointiyhteiskuntaa ei ajettu alas, vaan se säilytettiin ja sitä paikoin jopa vahvistettiin,
- pääoman liikkuvuutta rajoitettiin.

Pääomaliikkeiden rajoitusta lukuun ottamatta kaikki yllämainitut keinot olisivat olleet toteutettavissa myös euroalueella. Täällä on kuitenkin valittu päinvastainen linja, ja tulokset ovat sen näköisiä.

Eurosta ei Suomelle selvää hyötyä, haittaa kyllä

Emme usko, että kriisimaat haluavat irtaantua eurosta, mikäli muut ovat valmiita rahoittamaan niitä. Kriisimaiden on joka tapauksessa vaikea muuttaa valuuttaansa. Sen sijaan taloutensa hyvin hoitaneelle Suomelle se olisi helppoa ja eduksi. Rahapolitiittinen itsenäisyys lisäisi Suomen liikkumavaraa ja taloudellista uskottavuutta.

Vastoin yleistä harhakäsitystä eurosta ei ole ollut Suomelle kiistatonta etua. Ei edes ennen eurokriisin alkamista — puhumattakaan sen jälkeisestä ajasta, jolloin eurojäsenyys on vetänyt Suomen yhä syvemmälle kriisimaiden rahoittamiseen.

Olemme viitanneet tältä osin useisiin asian tuntijalausuntoihin viime marraskuun välikysymyksessämme (VK 2/2011 vp). Niiden mukaan Suomen talouskasvu on ollut hitaampaa kuin verrokkimaiden (Ruotsi, Tanska, Iso-Britannia ja Sveitsi).

Uudemmat tutkimukset vahvistavat eurokriittistä näkemystä. Makrotalouden konsulttitoimisto GnS Economicsin raportti (2012) arvioi, että Suomen vienti olisi noin 15 % korkeammalla ta-

solla, jos Suomella olisi oma valuutta. Analyysi perustuu tilastolliseen simulaatiomalliin. Tuloksen selittää se, että Suomen markka olisi Ruotsin kruunun tavoin devalvoitunut voimakkaasti vuoden 2008 finanssikriisin jälkimainingeissa ja näin parantanut vientisektorimme kilpailukykyä.

On myös arvioitu, että metsäteollisuuden katkera ja kivulias siirtyminen pois Suomesta 2000-luvun aikana on johtunut ennen kaikkea Suomen eurojäsenyydestä.

Euroon liittymistä perusteltiin sillä, että se toisi investointeja ja parantaisi vientiä. Suomen investointiaste on kuitenkin euroaikana ollut alhaisempi kuin ennen 1990-luvun lamaa, ja Suomi on euroaikana hävinnyt suorien investointien määrässä selvästi euron ulkopuolelle jääneelle Ruotsille. Suomen viennistä taas on mennyt euroalueelle koko 2000-luvun käytännössä sama määrä (noin 30 %). Vastaavasti vaihtotaseemme on heikentynyt eli laskenut vuoden 2002 yli 12 miljardin euron ylijäämästä vuoden 2011 yli miljardin alijäämään.

Toisena euron etuna on pidetty sitä, että se on — ennen kriisiytymistään — vauhdittanut Euroopan rahoitusmarkkinoiden yhdentymistä. On väitetty, että tämän ansiosta suomalaisten yrityslainojen korkoero Saksan yrityslainoihin verrattuna on laskenut. Voidaan kuitenkin kysyä, missä määrin tämä johtui eurosta, sillä samaan aikaan norjalaisten, ruotsalaisten ja tanskalaisien yrityslainojen korkoero Saksan yrityslainoihin verrattuna on laskenut vastaavalla tavalla.

Nyt kysytään viileää logiikkaa

Suomen ratkaiseva ongelma on se, että jos se on mukana kriisimaiden pelastustoimissa, sen on oltava mukana loppuun asti. Ainut uskottava vaihtoehto on kieltäytyä osallistumasta tukitoimiin, jotka kohtelevat Suomea epäoikeudenmukaisesti. Kyse ei ole siitä, pitääkö kriisimaita auttaa, vaan siitä, kuka auttaa ja millä rahoilla.

Toisinaan tuntuu siltä, että euro on hallitukselle pyhä lehmä, jonka ongelmista ei voi keskustella rationaalisesti. Ehkä tästä johtuu, että joulukuussa vastatessaan välikysymykseemme pääministeri Katainen ei lainkaan vastannut kysymyk-

seemme: "Onko hallitus varautunut euron mahdolliseen hajoamiseen?" Kysymys on yhä ajan-kohtaisempi.

Jos Kreikka lähtee eurosta, on suuri riski, että koko euroalue alkaa pikku hiljaa hajota. Suomen kannalta olisi kohtalokasta jäädä viimeisenä miehenä uppoavan laivan kannelle. Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston ylijohdaja Pentti Pikkarainen on arvioinut, että hallittu paluu omaan valuuttaan veisi noin vuoden. Pikkarainen on myös esittänyt, että Suomi palaisi tällöin kelluvaan valuuttaan, josta hänen mukaansa Ruotsilla ja monella muulla maalla on erittäin hyviä kokemuksia.

Myös Suomen 1990-luvun puolivälin rahapolitiikka perustui kelluvaan markkaan, joka Pikkaraisen mukaan toimi erinomaisesti talouden tasapainottajana. Pikkarainen ei myöskään usko eurosta irtautumisen pitkällä tähtäimellä vaikuttavan Suomen luottoluokitukseen, sillä terve julkinen sektori ja vahva rakennepolitiikka ratkaisivat.

Lopuksi

On korkea aika puhua asioista niiden oikeilla nimillä. Euroopan kriisi ei ole vain velkakriisi. Se on epäoptimaalisen valuutta-alueen kriisi.

Epäoptimaalista valuutta-aluetta yritetään korjata luomalla liittovaltio. Integraatio ei toimi — lääkkeeksi tarjotaan enemmän integraatiota. Tämä oli euroeliitin tavoite alusta lähtien. Lääke on väärä, ja sen kannattaminen on edesvastuuton.

Kriisin kustannukset ovat astronomisen suuria. Suomen lasku mitataan vähintään miljardeissa ja pahimmassa tapauksessa kymmenissä — ajan kuluessa jopa sadoissa — miljardeissa. Mitä pidempään Suomi pysyy mukana, sitä isompi lasku meille tulee.

Kysymys ei ole siitä, haluammeko euron säilyvän vai tuhoutuvan. Siitä on ihmisillä eri mielipiteitä, ja heillä on niihin oikeus. Kysymys on siitä, mitä kaikki tämä maksaa Suomelle.

Meitä suomalaisia on peloteltu sillä, että kriisin laukeaminen tulisi Suomelle kalliiksi viennin

heikkenemisen myötä. Kyllä — mutta onko meillä vaihtoehtoja?

Otetaan vertauskuva avuksi. Keski- ja Etelä-Eurooppa on tällä hetkellä kuin taloudellinen Titanic, jonka kylkeen on eurolla sidottu pieni Suomi-vene. Titanic on törmännyt jäävuoreen. Sitä yritetään epätoivoisesti pelastaa. Tietenkin. Mutta mitä tekee Suomi? — Jos Suomi ajattelisi kylmän viileästi, se katkaisisi köydet välittömästi. Se ei voi pelastaa Titanicia, mutta se voi pelastaa itsensä. — Sen sijaan Suomi on ryhtynyt kietomaan lisää köysiä ympärilleen, jotta sitä ei voisi erottaa Titanicista mikään muu kuin kuolema.

Onko itsekästä ajatella vain Suomen etua? Oli tai ei, niin meidän on tehtävä, koska se on tässä ja nyt ainut järkevä ja oikeudenmukainen vaihtoehto.

Itsekästä on pelkuruus, joka jääräpäisesti vetää Suomea syvyyksiin. Se on itsekästä, koska sen motiivien joukossa on menestyneiden poliitikkojen itsesuojeluvaisto — ja halu olla mieliksi eurooppalaisille kollegoille. — "Tulkoon vedenpaisumus, mutta ei minun kaudellani."

Me kaikki tiedämme, ettei Suomen kansa kunnioita sellaista asennetta. Se arvostaa poliitikkoja, jotka tekevät rohkeita päätöksiä kansansa parhaaksi.

Olemme surullisia. Pelkäämme pahinta, emmekä näe hallituksessa ketään, jolla olisi rohkeutta pysäyttää tämä hulluus.

EU-kriitikoita on syytetty valittamisesta, jankuttavasta vastustamisesta, vaihtoehtojen puutteesta. Olemme tarjonneet vaihtoehtoja. Ne ovat olleet liian rohkeita, liian periaatteellisia.

Aleksandr Solzhenitsyn kirjoitti Nobel-puheessaan vuonna 1970: "Tavallisen rohkean ihmisen yksinkertainen teko on olla osallistumatta valheisiin, olla tukematta niitä. Tulkoot valheet maailmaan ja vaikka hallitkoot sitä, mutta ei minun kauttani."

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Hyväksyykö hallitus Espanjan kriisipankkien rahoittamisen suomalaisten veronmaksajien taskusta,

hyväksyykö hallitus ERVV:n (Euroopan rahoitusvakuusväline) ja EVM:n (Euroopan vakuusmekanismi) käytön suoraan kriisimaiden pankkien pääomittamiseen,

onko hallitus valmis rahoittamaan Kreikkaa vuodesta toiseen suomalaisten veronmaksajien rahoilla, ja jos ei, miten hallitus aikoo välttää sen tapahtumisen,

hyväksyykö hallitus aiemmin ehdottomasti vastustamansa eurobondit, mikäli Saksa ryhtyy kannattamaan niitä,

hyväksyykö hallitus yleiseurooppalaisen pankkituen ja pankkiunionin,

hyväksyykö hallitus kriisimaiden rahoituksen projektibondien ja Euroopan investointipankin kautta,

onko hallitus varautunut euron mahdolliseen hajoamiseen, ja jos on, niin miten ja

aikooko hallitus teettää selvityksen Suomen rahapoliittisista vaihtoehdoista esimerkiksi Ruotsin, Tanskan, Ison-Britannian tai Sveitsin malleja seuraten?

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2012

Timo Soini /ps
Juho Eerola /ps
Ritva Elomaa /ps

Teuvo Hakkarainen /ps
Jussi Halla-aho /ps
Lauri Heikkilä /ps

VK 5/2012 vp — Timo Soini /ps ym.

James Hirvisaari /ps
Reijo Hongisto /ps
Ari Jalonen /ps
Anssi Joutsenlahti /ps
Johanna Jurva /ps
Arja Juvonen /ps
Pietari Jääskeläinen /ps
Pentti Kettunen /ps
Kimmo Kivelä /ps
Osmo Kokko /ps
Laila Koskela /ps
Jari Lindström /ps
Maria Lohela /ps
Anne Louhelainen /ps
Pirkko Mattila /ps
Lea Mäkipää /ps
Hanna Mäntylä /ps

Martti Mölsä /ps
Mika Niikko /ps
Jussi Niinistö /ps
Tom Packalén /ps
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Vesa-Matti Saarakkala /ps
Ismo Soukola /ps
Maria Tolppanen /ps
Reijo Tossavainen /ps
Kaj Turunen /ps
Kauko Tuupainen /ps
Pertti Virtanen /ps
Ville Vähämäki /ps
Juha Väätäinen /ps
Olli Immonen /ps
Markus Mustajärvi /vr
Jyrki Yrttiaho /vr